

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

XIII. Academia Dilingana Societati transcribitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

LIBER PRIMVS CAP. XIII. 119
ACADEMIA DILINGANA SOCIETATI TOTA
TRANSCRIBITUR.

CAPVT XIII.

ANno Christi CIO. IO. LXIII.
Idem Otho Cardinalis optimus
M. Societatis patronus & singularis
Canisij admirator, cognito iam ante
deplorato suæ Prouinciæ statu, quã
omni ex parte laborantem videbat,
Academiam Dilingæ à fundamentis
excitatam per Canisium Societati
assignauit, cui Dilingæ Domicili-
um erexit, vti nobilissima Sue-
uiæ iuuentus ad honestos mores in-
formaretur, optimisq; literarum di-
sciplinis imbueretur, vnde & Magi-
stratus idonei ad oppida regēda pro-
dirent, & parœci atq; Ecclesiastæ ad
rem diuinam sanctè pieq; admini-
strandam educerentur. Ea enim rerū
erat facies, vt intuēti lacrymas cieret

& intimò doloris sensu miserantem percelleret, quod ex literis Stephani Liberij Anno Christi quarto & sexagesimo post millesimum quingentesimum, secundum Diœceseos lustrationem, datis cognosci potest, quarum hoc ferè caput est: Se per Cardinalem Othonem cum aliis duobus magnæ authoritatis viris ad obeundam Sueuiam designatum, venisse primum ad Fridericum Comitem Oeringanum virum illustrem & vnicum gentis suæ præsidium (qui maximè vrserat Cardinalem, vt rebus afflictis cõsultum iret) ab hoc, quo loco res diuinæ, religionis cultus, vitæ morumque disciplina versaretur, didicisse, & maximam se ad commiserationem permotum, rebusq; adeo perditis & afflictis nõ immeritò impulsus Cardinalem, vt Rhætis, Sueuis & Algois, quos suæ ditionis esse intelligebat, prouideret, & suppetias à crescentis Societatis patribus flagitaret,

Musé.

*Ex literis
Stephani
Liberij.*

Muséum nobilissimum conderet, lectissimæ iuuentuti idoneos in omni genere literarum, quæ à religionis sanctitate non abhorrent, doctores præficeret. Quibus à Laynesio Societatis præside impetratis, & à Canisio eò deductis, nouale excolendum commisit, ex quo tam yberes, ex Academia, templo, & contubernio conuictorum fructus extitere, vti neque nos laboris, neq; iuuentutē docilitatis, neq; Pontificem vel Augustanum, vel ipsum Romanū poenitere debeat aut possit, qui alendis hoc loci in spem Ecclesiæ iuuenibus magnam anniuersariæ pecuniæ vim cōtulit, hodieq; confert, vnde in totam Diœcesin & prouinciam parœci, Ecclesiastæ, Doctores & Magistri haud pauci proficiscuntur.

Canisius postquam Dilingam venit, & ad Academicos die S. Hieronymo sacro latinè dixit, secuti Canisium XIII. Cal. Nouemb. qui fuit vi-

gesimus Octobris, Professores pri-
 mum xvi. mox quatuor, vt essent
 x x. quibus Hieronymus Natalis
 post lustratas Gallias & Germanias,
 ad victum, cultum & locum necessa-
 ria præsens cum Canisio compara-
 uit. Illi Dilingā ingressi pridie S. Vr-
 sulæ sub vesperis, postridie com-
 paruere omnes ad solenne sacrum.
 Proximo post D. Vrsulæ die ab om-
 nibus Magistris, cunctis obstupescen-
 tibus, qui Socios vix de via respiras-
 se putarant, initium docendi fa-
 ctum. Ex Doctoribus Societatis
 primus fuit Hieronymus Torrensis
 Hispanus, suis ipse laborum monu-
 mentis clarus, Collegij prorektor Io-
 annes Couillonius, idemq; latinus
 Ecclesiastes. Anno deinceps cio. io. l.
 xiv. xvi. Kal. Septemb. Otho Car-
 dinalis præsens tribus Cœnobi-
 archis, rem diuinā ab initiatore Au-
 gustano iussit fieri, secundum quam
 actę sunt à Societatis p̄fessore, Cor-
 nelio

nelio Harlemio gratiæ, qui ad eum
 vsque diem Academiam cum sum-
 ma laude Rector administrarat. Vi-
 cissim Harlemius plurimum se Car-
 dinali debere professus, à quo tot
 honoribus auctus, tot beneficiis ef-
 fet cultus. Gratulari etiam sibi,
 quod magnis negociorum oneribus
 positus, & in Patres translatis, pos-
 set aliquantulum respirare. Proin-
 de se omnia honoris insignia, epomi-
 dem, signum, sceptrumq; ei reddere,
 à quo ea accepisset, quæ simul Cardi-
 nalis Canisio Sociorum præfecto, lo-
 co totius Societatis commisit. Cani-
 sius de Communi consilio Henrico
 Dionysio Theologo Societatis & Ca-
 nisij ex Sorore nepoti contulit, cui
 Cardinalis eum honorem cum fau-
 sta imprecatione gratulat⁹ est. Harle-
 mius Academiae gubernator pronũ- ^{ciō. 13.}
 ciat⁹. Sed Dionysius in aetudine tẽ- ^{LXV.}
 tatus, anno proximo Coloniã rediit,
 vir õniũ opinione sanct⁹, cui suffect⁹
 Theo-

Theodoricus Canisius eodem patre cum Petro, sed diuersa matre natus, qui viginti annos Dilinganæ Academiae magno iuuentutis fructu præfuit. Erit operæ hîc ex literis fundati Collegij Dilingani partem transcribere, vnde constet, Othonis studiû, & de Societate, præsertim Petro Canisio, existimatio, qua impulsus deponendo Collegio curâ suscepit.

EXCERPTA EX LITERIS
FUNDATIONIS COLLEGII SO-
cietatis IESV Dilingæ. Anno CIO. IO. LXIX.
per Cardinalem Othonem Truch-
sessium.

DEo inspirante, & suadente etiam R. P. Petro de Soto Magistro à Theologia, Ordinis S. Dominici, viro verè venerando & docto, qui fuit S. C. M. Caroli V. Confessor, & petita acceptaq; facultate, cum Dilingam venisset, in erectione Collegii & Vniuersitatis huius suâ operâ, consilio & auctoritate multum iuuit, sine quo nunquam potuisset

tuisset tantum opus inchoari, & eo usq. pro-
 duci: venit tandem in hanc sententiam, nul-
 la stabiliori atq. utiliori via etiam in per-
 petuum, huiusmodi difficultatibus occurri
 atq. prospici posse, quam si nouum aliud Col-
 legium, quod Patrum Societatis Iesu Diling-
 e cum necessariis redditibus, erigeretur, do-
 taretur, atq. Patribus, tanquam his nostris
 temporibus, ad munus docendi, & mores pi-
 os atq. Christianos instituendi singulariter à
 Deo dotatus tota cura, superintendentia, in-
 stitutio atq. regimen aliud nouū, & Conui-
 ctorum Collegii S. Hieronymi, & totius Vni-
 uersitatis liberè & integrè committeretur.
 Ad hoc etiam faciendum plurimum animū
 mouerunt diuturna cognitio, ac consuetudo
 & experientia, quam habui cum multis pa-
 tribus eiusdem Societatis, videlicet Dilinga,
 ante & post erectionem huius Collegii, cum
 R. docto, atq. nunquam satis laudato viro
 Claudio Iatio, qui mecum plures annos ha-
 bitauit, nec non cum eximie pietatis ac do-
 ctrina viro, Domino Petro Canisio, qui in
 Ciuitate & diocesi mea Augustana incredi-
 bilem

bilem fructum in conuertendis hæreticis ,
 stabiliendis Catholicis , & alius nunquam
 satis admirandis & probandis operibus , con-
 tinuè , indefesse & laudabiliter longo tem-
 pore peregit. Similiter non solum in Ger-
 mania , sed etiam in Italia , & ubique loco-
 rum , ubi domicilium , habitationem , Col-
 legia seu auctoritatem dicti Patres Societatis
 Iesu habuerunt , vidi innumeros incredibi-
 les bonos fructus. Hæc Otho Cardinalis.
 Illustrarunt etiam cõtubernium iu-
 uentutis , præstantes aliqui virtute
 iuuenes , inter quos fuit , iam in cen-
 su beatorum , Stanislaus Kostka il-
 lustri Kostkarũ in Polonia stirpe ori-
 undus , qui Viennæ inter nobiles ado-
 lescentes apud nostros literis operã
 dabat , & diuino afflatus spiritu , om-
 ni ope in Societatis I E S V disciplina
 vitam transfigere cupiebat. Sed do-
 mesticorum veritus offensam &
 molitiones , si animum illis aperiret ,
 delicato vestis cultu , cum abiecta
 pau-

pauperis lacerna permutato, Augustam Vindelicorum ad Canisium acceptis P. Francisci Antonij commendatiis profugit, multa diuinæ clementiæ in se per illud iter expertus argumenta, à Francisco Sacchino diligenter in libro de rebus à Stanislao gestis exposita, vbi de aduentu eius ad Canisium, & Canisio in hæc verba refert: *Demum ab longa peregrinatione sospes ad Canisium peruenit. Vbi ille vir sapiens ac sanctus, Germaniæque Apostolus, ex ordine causam vitæ cognouit, viditq; ardorem, & submissionem, quibus peregrinus pro impetranda Societate certabat, vehementer indolem & vocationem probauit; præterquam quod & tantum exhaustum laborum & emicans in vultu pietas, & verba nescio quid ultra annos & humanam imbecillitatem spirantia, fidem perspicue faciebant sortis eius adolescentem ab sancto spiritu agi. Itaq; bonam ostentat spem; interim tamē siue vt amplius de virtute eius periculum faceret,*

faceret,

faceret, siue ut specularetur, numquid propinqui mouerent, tantis per Dilingæ humiles vulgo labores suscipere, & seruilia tractare opera, Conuictorum in ædibus iubet. Hæc nobilem hospitem hospitalis humanitas, hæc fatigatum viatorem requies excepit. Quod equidem non arbitror absq; singulari quodam consilio & benignitate Numinis accidisse, nouam famulo suo virtutis exercendæ materiam suggerentis. Nam quid attinebat adeo perspectam amplius probare constantiam? Et ad propinquorum specularandos motus haberi hospitis nomine aliquandiu poterat. Deus igitur eam Canisio prudentissimo viro, minimeq; austero mentem iniecit, ut suo fideli operario in breui consummando facultatem offerret explendi tempora multa, & cui exiguam laboris horam, sed mercedem destinaret amplissimam, ei merita & decora quasi per compendia præpararet. Sanè Stanislaus, qui iam vilem induerat habitum eum sequuturus, qui cum dominus esset omnium serui formam assumpsit, vehementer gauisus est, re quoq; &

a. Hone

actione eiusdem se insignibus decorari. Sic
 est ferme nobilitas, ubiq; se effert. Quidquid
 obeundum est, obit splendide. At Stanislai
 humilia inter munia haud nativa solum ge-
 nerofitas, sed multo clarius vera eminebat
 indoles Christianæ, id est, diuinæ nobilitatis.
 Non ille solum nihil dedignabatur siue ad
 mensam siue in ceteris quotidiani vsus of-
 ficis sese inferioribus ministrare; Sed tanta
 id cura studio, veneratione faciebat, planè
 vt ostenderet Deo se magis quam homini-
 bus seruire; nec mercenariam exhibere ope-
 ram, nec cresendi ex abiectiōe ambire cau-
 sam, sed esse officiosissimum humilitatis san-
 ctæ candidatum. Ita demum se gessit, vt bre-
 uis in se omnium conuerteret oculos; nec solū
 mirè Patribus in vocatione constantiam,
 & fidelitatem in ministerio probaret suam,
 verumetiam magnam de se concitaret ex-
 pectationem, vti Canisius ad Generalem
 Præpositum scribit: Potest Dilingana
 nobilitas non iniuria tam sancto ho-
 spite gloriari, qui tam illustria virtu-
 tis exempla, in illa domo reliquit im-
 pressa.

pressa. Moratur apud nos Ill.^{mus} & R.^{mus} Episcopus Posnaniensis, Andreas Brninius Opalinus, qui primus Romæ Stanislai iconem annuente Pontifice Maximo Paulo V. in nostra æde publicè colendam proposuit, de qua re plura Franciscus Sacchinus in vita Stanislai. Fuit in eodem Conuictorū domicilio summo loco natus Baptista de Prado, qui non sine cælesti B. Virginis aspectu & comitatu ad cælum est deductus; fuere complures alij nobilissimi adolescentes, quos posteritas comendabit, nos ad institutam narrationem redeamus.

VARIILABORES CANISII.

CAPVT XIV.

Dilingano Collegio constituto, & Henrico Dionysio publica auctoritate in Rectorem Academiæ pri-